

Rekenkamercommissie

1. Geschiedenis

Voorafgaand aan de fusie van de twee gemeenten had Margraten een eigen rekenkamercommissie en maakte Eijsden gebruik van de huidige regionale rekenkamercommissie. Bij de fusie is er voor gekozen, dat de nieuwe gemeente Eijsden-Margraten zou aansluiten bij de regionale regeling. Zo werd door de raad op 5 april 2011 beslist, de Rekenkamer van de voormalige gemeente Eijsden voor 2011, aan te wijzen als rekenkamercommissie voor de nieuwe gemeente.

In februari 2012 is de samenwerking, op basis van een verordening, gecontinueerd voor vier jaren. In september 2016 heeft de raad besloten drie nieuwe leden voor de Rekenkamercommissie te benoemen voor 4 jaren.

2. Wettelijke regeling Rekenkamer in Gemeentewet

In de Gemeentewet (artikel 81a) is geregeld dat de raad een rekenkamer kan instellen. Dat kan een eigen rekenkamer zijn of een gezamenlijk ingestelde rekenkamer. De Gemeentewet regelt verder de benoeming en ontslag van leden, benoemen voorzitter, plaatsvervangend leden, herbenoeming, eed bij aanvaarding van leden, verboden handelingen en de incompatibiliteiten.

3. Huidige regeling met de 6 gemeenten

De huidige samenwerking is gebaseerd op een verordening. De Rekenkamercommissie is een personele unie met de Rekenkamercommissies van de gemeenten Gulpen-Wittem, Beek, Nuth, Valkenburg aan de Geul, Meerssen en Eijsden-Margraten die in de regeling participeren. Sedert 1 januari jl. participeert Beekdaelen in de regeling als rechtsopvolger van Nuth. Deze gemeente beraadt zich dit jaar of ze de samenwerking voortzet of niet in 2020. De bezetting van de Rekenkamercommissie is voor deze gemeenten identiek, maar het zijn aparte Rekenkamercommissies per gemeente. De leden zijn ook in iedere gemeente benoemd en beëdigd.

De jaarlijkse bijdrage van de deelnemende gemeenten bestaat uit twee componenten: een instandhoudingsbijdrage en een bijdrage per daadwerkelijk onderzoek. De instandhoudingsbijdrage voor Eijsden-Margraten is jaarlijks circa € 7500 (te betalen aan de gemeente Valkenburg aan de Geul, die als centrumgemeente in deze optreedt) en voor onderzoek wordt hetzelfde bedrag begroot, zijnde 100 onderzoeken à € 75,00 als basis. De instandhoudingskosten bedragen met name de kosten van secretariële ondersteuning en lidmaatschap van de landelijke vereniging.

De huidige leden zijn in 2016 benoemd voor de duur van 4 jaren, dus tot september 2020.

4. Ervaringen

Over de Rekenkamercommissie 2012-2016 waren we niet tevreden. Deze commissie heeft in juni 2013 een rapport uitgebracht over een Ambitie-indicator naar aanleiding van de fusie. In 2014 is gestart met de opdracht over verbonden partijen. Dit heeft uiteindelijk in 2015 geresulteerd in een aantal aanbevelingen, na een informatieavond met verschillende verbonden partijen. Deze onvrede in de zin van moeizame processen en weinig onderzoeken hebben we laten meewegen bij de selectie van de nieuwe leden van de Rekenkamer.

De huidige Rekenkamercommissie is in 2017 gestart met een onderzoek naar Inkoop en aanbesteding. Het rapport is eveneens moeizaam tot stand gekomen en heeft ons bereikt in januari/februari 2018. Het betrof twee concrete gevallen van aanbesteding: bij BMR en het Bogmanplein in Noorbeek. Het presidium heeft aangegeven dit rapport met de nieuwe raad te willen bespreken. Een eerste poging daartoe op 23 oktober jl. mislukte omdat de Rekenkamercommissie niet beschikbaar was. Op 29 januari 2019 is het rapport toegelicht tijdens een raadsinformatieavond. De Rekenkamercommissie presenteerde het rapport waarna vraagstelling plaats vond. Dit resulteerde in

enkele vragen verder verdiept moesten worden. De algemene indruk was dat de presentatie van de Rekenkamercommissie zich beperkte tot het voorlezen van hetgeen in het rapport vermeld staat.

5. Conclusie m.b.t. huidige Rekenkamercommissie

Het resultaat met deze vorm van Rekenkamercommissie en deze samenstelling van Rekenkamercommissie leidt niet tot tevredenheid over het raadsinstrument Rekenkamer. Het aantal rapporten is mager en het totstandkomingsproces alles behalve constructief. Uiteraard liggen aan beide zijden daar oorzaken voor. Wij (burgemeester en griffie) kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat er weinig enthousiasme en gedrevenheid is bij deze Rekenkamer.

Sommige andere gemeenten delen deze mening, maar nog niet iedere gemeente heeft een onderzoek laten verrichten door de Rekenkamercommissie. Momenteel overwegen diverse gemeenten of zij op deze weg verder moeten gaan. Er is geen groot enthousiasme over de huidige commissie.

6. Uittredingsbepalingen in de verordening

In de verordening op de rekenkamercommissie is in artikel 9 bepaald wat de (financiële) gevolgen zijn van het uittreden. Een jaar voor het feitelijk uittreden, moet aan de overige gemeenten het uittreden kenbaar worden gemaakt.

Vervolgens wordt gedurende drie jaren na de uittreding nog een bijdrage betaald aan de overige deelnemers. Het eerste jaar 100%, en de volgende jaren resp. 66 en 33%. Dat zou voor Eijsden-Margraten betekenen: in totaal over drie jaren verspreid € 15.000,00, naast het doorbetalen van het jaar van de opzegtermijn. In totaal circa € 22.500,00.

7. Landelijke ontwikkelingen op wetgevingsgebied

In de Gemeentewet is de positie van de Rekenkamer geregeld. Op vragen gesteld tijdens de begrotingsbehandeling Binnenlandse zaken in de Tweede Kamer heeft de minister op 15 november 2017 over de Rekenkamer geantwoord: "Ik vind het belangrijk om de werking en toekomstbestendigheid van het controle-instrument van de gemeenteraad nog eens goed onder de loep te nemen. Een sterke en goed toegeruste gemeenteraad behoeft een effectief controle-instrument."

Dit heeft geresulteerd in een wetsvoorstel tot wijziging van de Gemeentewet, onderdeel rekenkamer, waarover de minister tot 1 augustus 2018 een internetconsultatie heeft gehouden. "Elke gemeente moet een onafhankelijke rekenkamer hebben, ter ondersteuning van de controlerende en kaderstellende taken van de gemeenteraad" vindt de minister. In de praktijk blijkt dat veel gemeenten niet of nauwelijks invulling geven aan rekenkameronderzoek.

Kern van de wetswijziging is dat de wettelijke mogelijkheid vervalt om in plaats van de instelling van een onafhankelijke rekenkamer te kiezen voor een naar eigen inzicht in te richten rekenkamerfunctie. Het schrappen van die mogelijkheid ziet de regering als noodzakelijke voorwaarde om het rekenkameronderzoek ter ondersteuning van de controlerende taak van de raad op een verantwoord niveau te brengen. Daarnaast staat het lidmaatschap van raadsleden in de Rekenkamer ter discussie en is het wetsvoorstel dit niet meer toe te staan. Daarover is landelijk een discussie gaande.

Tot op heden heeft de minister nog geen voorstel van wet naar de Tweede Kamer gestuurd.

8. Oude schonen weggoaien.....

Indien de raad besluit om de huidige regeling op te zeggen zal de raad tevens een besluit moeten nemen omtrent de nieuwe vorm van een Rekenkamer. De burgemeester en de griffier hebben twee gesprekken gevoerd met de dames L. Schouterden en K. Peters. Tijdens de gesprekken stond centraal de adviesvraag, hoe een Rekenkamer in te richten in een gemeente als de onze, met een omvang van circa 25000 inwoners en een overzichtelijke gemeenteraad, qua aantal fracties en politieke tegenstellingen. Beiden zijn deskundigen op het gebied van Rekenkamers.

In het Presidium is afgesproken dat daarna aan het Presidium gerapporteerd zou worden over de ideeën van een Rekenkamer. In overleg met het Presidium zal daarna gekozen moeten worden voor een nieuwe vorm, mede gebaseerd op de adviezen van beide dames. Op deze manier is er een alternatief voordat we besluiten definitief uit de huidige regeling te stappen.

9. Advies uit de gesprekken

Beide dames brachten onafhankelijk van elkaar ongeveer eenzelfde advies uit over de toekomstige Rekenkamer: een Rekenkamer zou moeten bestaan uit één persoon (voorzitter), die op momenten dat het nodig is expertise inroept. De benodigde expertise kan uiteraard per onderzoeksopdracht verschillen. Het Rekenkamerlid is verantwoordelijk voor de formulering van de opdracht, de uitvoering, de terugkoppeling en bewaker van procedure en kosten. Inroepen van deskundigheid geschiedt ook onder verantwoording van de Rekenkamer. Daarnaast zou de Rekenkamer zich niet alleen moeten bezighouden met onderzoeken, terug- of vooruitkijken dus, maar ook de raad in adviserende zin ondersteunen.

Tot op heden zijn in onze gemeente alleen ex-post (achteraf) onderzoek uitgevoerd. Ex-ante onderzoek (vooraf) heeft nog niet plaatsgevonden. Niet alleen de ex-post (achteraf) onderzoeken zijn voor de raad van belang, de positie van de raad kan ook verstevigd worden via ex-ante onderzoeken, waarbij vooraf onderzoek gedaan wordt of helder is wat onderzocht gaat worden. Helder in de zin van doelstelling, (tussen)rapportage, financiën, tijdsplanning etc. Vaak starten projecten zonder dat dit volledig duidelijk is en ontwikkelen deze indicatoren zich gedurende het project.

10. Samenstelling Rekenkamer

Uitgaande van de invulling door externen dient een keuze gemaakt te worden uit twee modellen: ofwel invulling door meerdere externen ofwel een zogenaamd directeursmodel met één lid. Gelet op de ontvangen adviezen stellen we voor te kiezen voor een Rekenkamer van één persoon.

Gedurende de gesprekken is gepolst of de dames zelf ervaring hebben met het lid zijn van de Rekenkamer. Beide dames hadden en hebben ervaring met het zijn van lid van de Rekenkamer en kunnen derhalve over de activiteiten en werkzaamheden oordelen. Mevrouw Schouterden is de een persoon tellende Rekenkamer in Voerendaal en Simpelveld. Gepolst is of de dames eventueel interesse hebben een rol in onze Rekenkamer te vervullen. Mevr. Peters gaf aan hiervoor geen interesse te hebben, mevrouw Schouterden had wel interesse onder bepaalde voorwaarden.

De griffie heeft een tweede gesprek gevoerd met mevrouw Schouterden en haar geconfronteerd met onze ideeën over de Rekenmaker in de toekomst. Omdat onze opvattingen van een eenpersoons Rekenkamer met, indien nodig, inhuur van expertise ook haar ideeën zijn, hebben we in dat gesprek concreet gepolst of zij belangstelling heeft voor deze Rekenkamer en onder welke condities. Tevens hebben wij informatie ingewonnen bij Voerendaal en Simpelveld, waar zij ook de Rekenkamer vormt.

11. Kandidaat

Geheel vrijblijvend is met mevrouw Schouterden als kandidaat gesproken over de invulling. Haar voorwaarden waren, dat zij inderdaad een eenhoofdige Rekenkamer zou vormen met de genoemde mogelijkheid van inhuur van expertise. Zij werkt op dezelfde wijze als de huidige RKC, dat wil zeggen de Rekenkamer is onafhankelijk, bepaalt zelf het onderzoeksonderwerp na overleg met het Presidium. Binnen de gemeente wordt een contactpersoon aangewezen, die daar ook tijd voor vrij maakt. Gerapporteerd wordt uiteraard aan de gemeenteraad. Afwijkend aan de huidige regeling wordt het college om een reactie gevraagd voordat het rapport wordt gepresenteerd. De reactie wordt als bijlage bijgevoegd. Het rapport wordt niet aangepast n.a.v. reactie college.

12. Advies van de griffie

Gelet op het functioneren van de huidige Rekenkamercommissie, de gevoerde gesprekken met de dames Schouterden en Peters als adviseurs en een tweede gesprek met mevrouw Schouterden als kandidaat adviseert de griffie:

Huidige regeling

- Uittreden uit de huidige regeling, daar op deze wijze vorm en inhoud wordt gegeven aan de Rekenkamerfunctie.

Toekomstige regeling

- Voor de duur van deze raadsperiode een eenhoofdige Rekenkamer te benoemen met daarbij de mogelijkheid van inhuur van deskundigheid indien nodig.

13. Het voorgestelde traject:

- Raad besluit 2 juli 2019 om de huidige samenwerking op te zeggen per 1 juli 2020.
- Besluit nemen over een nieuwe vorm van de Rekenkamer, zoals voorgesteld in deze notitie.
- Mevrouw L. Schouterden als kandidaat kennis te laten maken met (een delegatie van) het Presidium vóór behandeling op 2 juli a.s.